

УДК 65.014:005

ФОРМУВАННЯ БІЗНЕС-МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ СИНЕРГЕТИЧНОГО ПІДХОДУ

Студ. І.В. Рафальська

Науковий керівник проф. Касич А.О.

Київський національний університет технологій та дизайну

На сьогоднішній день в умовах господарювання відбуваються швидкі зміни зовнішнього середовища та вичерпання екстенсивних та сировинних джерел економічного росту, що вимагають від підприємств створення і функціонування новітніх технологій для подальшого їх розвитку. Головним фактором для соціально-економічного розвитку в умовах економічної кризи стає інноваційний процес, а інноваційна динаміка стає основою моделювання розвитку підприємства, що будується на основі категорій синергетичного підходу.

Мета і завдання. Дослідження інноваційного процесу, як основи моделювання розвитку підприємства, що ґрунтується на категоріях синергетичного підходу, застосування якого дозволить оптимізувати управління господарськими процесами шляхом формування ефективної бізнес-моделі розвитку підприємства.

Об'єктом дослідження є процеси формування бізнес-моделі розвитку підприємства на основі системно-синергетичного аналізу.

Предметом дослідження є вивчення особливостей синергетичного підходу, для подальшого розвитку та впровадження інновацій у розвиток бізнес-моделі підприємства.

Методи та засоби дослідження. В ході роботи досліджувалася бізнес модель підприємства, структура та фактори її розвитку, також визначили поняття синергетики, синергетичного підходу та його роль для подальшого розвитку організації.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів полягає у визначенні цільових завдань удосконалення бізнес-моделі розвитку підприємства на основі синергетичного підходу.

Результати дослідження. Синергетика – це новий міждисциплінарний науковий напрям, який вивчає закономірності виникнення, формування і розвитку систем, для яких є характерними відкритість, самоорганізація та нелінійність. Значущість синергетики полягає в тому, що вона пододала бар'єр диференціації і зробила об'єктом дослідження саме синтез, на чому наголошено [1].

Важливим для керівника компанії чи підприємства є знання закону синергії. Завдання організатора полягає у тому, щоб знайти такий набір елементів і так їх поєднати між собою, використовуючи прогресивні форми організації, за якої синергія забезпечувала б якісне збільшення потенціалу як частини системи, так і цілої системи загалом [2].

Функціонування підприємства у сучасних умовах залежить від дії різноякісних факторів та передбачає постійний пошук оптимальної комбінації внутрішніх підсистем та ресурсів, що у повній мірі поєднується поняттям бізнес-модель. Імплементация стратегічних підходів у практику управління українських підприємств потребує чіткого розуміння напряму розвитку підприємства, на чому наголошено у роботі [3]. Бізнес-моделювання, в таких умовах, виступає інструментом комбінування внутрішніх елементів та підсистем та вибудовування варіантів мобілізації ресурсів задля отримання синергетичного ефекту.

Кількісною суттю еволюції бізнес-моделі підприємства в промисловості виступає інноваційна динаміка, що розуміється в категоріях синергетичного підходу. Інноваційна динаміка в промисловості – це формалізований нелінійний опис мінливості бізнес-моделей, що проявляється у вигляді не рівноваги процесів поновлення капіталу, технологічних змін і зростання промислового виробництва відкритих економічних систем. Таким чином, зміна стаціонарних станів промислової системи відбувається завдяки зміні керуючих параметрів в

інвестиційній та інноваційній сфері, а сам перехід до нового стану рівноваги ідентифікується як фазовий перехід.

Основою обґрунтування бізнес-моделі підприємства на основі синергетичного підходу є методичні підходи до розуміння підприємства як системи. Згідно з описативним підходом система виокремлюється із середовища, а її функціонування пояснюється структурою та зв'язками між елементами цієї структури. Саме тому в процесі формування ефективної бізнес-моделі підприємства слід враховувати структурні чинники та елементи зовнішнього середовища та розглядати їх вплив на елементи бізнес-моделі. Згідно з конструктивним підходом навпаки по заданій функції конструюється структура системи, що їй відповідає. Мета системи за умов конструктивного підходу виникає з проблемної ситуації, яка має бути вирішеною. В такому випадку система є засобом вирішення проблеми [4].

Існуюча схема «управління відповідає бажаному результату» працює тільки тоді, коли керована система знаходиться в рівноважному стані з навколишнім середовищем і внутрішніми процесами [4]. У нерівноваженому стані система підкоряється законам нелінійного характеру, що розглядається синергетикою.

Виділяючи стадії еволюції бізнес-моделей, можна використати міждисциплінарний підхід, який розглядає дві основні стадії: дивергентну й конвергентну. У ході дивергентної стадії з'являється промислова технологія, що пропонує нам використання нового ресурсу. Поява технологічного нововведення створює зростаючий попит на промислову технологію, а затребуваність ринком нововведення створює основу для подальшого вдосконалювання технології – виникає технологічний відбір, у результаті якого затверджується новий технологічний уклад.

Ресурс, що з'являється на дивергентній стадії, досить обмежений, що призводить до схожості ознак промислових технологій на конвергентній стадії. Невизначеність на початковому етапі конвергентної стадії знижується разом з ризиком застосування нової технології, що призводить до вичерпання потенціалу ринкового проникнення невизначеності та зниження її ефективності.

Висновки. Українські підприємства не в повній мірі адаптували всі внутрішні підсистеми до зовнішніх умов, що постійно змінюються. Формування бізнес-моделі розвитку може забезпечити чіткий процес конструювання та співвіднесення всіх внутрішніх підсистем задля забезпечення прискорення процесів трансформації. Вивчення бізнес-моделей успішних підприємств дозволить встановити сфери невідповідності для українських підприємств та обґрунтувати процес узгоджених всіх необхідних змін. Саме узгодженість таких підсистем як структура виробництва, технологічні процеси, зміст інноваційної діяльності, методи роботи на ринку, фінансове забезпечення, система та структура управління, дозволить забезпечити синергетичний ефект за рахунок взаємоузгодженості процесів удосконалення.

Ключові слова: бізнес-модель, синергетика, синергетичний підхід, система.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вірченко В. Синергетичний підхід в економічних дослідженнях / Вірченко В., Кузьменко А. // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ : ВПЦ "Київський університет", Вип. 110. – 2009. – С. 34.

2. Дитришин О.В. Синергетичний підхід до здійснення підприємницької діяльності / Дитришин О.В., Яцура В.В. // Науковий вісник Львівського національного університету ім. І.Франка України. – 2010. – Вип. 21.10. – С. 194-198.

3. Касич А.О. Втілення концепції стратегічного управління в практику вітчизняних підприємств / А.О. Касич // Бізнес-Інформ. – 2014. – № 11. – С. 290–294.

4. Мекшун П.В.. Системно-синергетичний аспект забезпечення економічної безпеки національної економіки // Ефективна економіка. – 2013. – №4. – Електронний доступ: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1963>